

Страшинская Л. В., Евтюкова И. О. Применение инструментов маркетинг-контроллинга в маркетинговой деятельности предприятия

В статье исследована сущность маркетинг-контроллинга, рассмотрены возможности применения инструментов маркетинг-контроллинга в маркетинговой деятельности предприятия. Определена роль бюджетирования при формировании бюджетов продаж и маркетинга. Предложено применение метода Дельфи при оценке эффективности маркетингового управления на предприятии.

Ключевые слова: контроллинг, маркетинг-контроллинг, инструментарий маркетинг-контроллинга, бюджетирование, метод Дельфи.

Strashynska L. V., Evtjukova I. O. The usage of marketing tools-controlling in the marketing activities of the enterprise.

The paper studies the essence of marketing-controlling, consider using a marketing tool-controlling in the marketing activities of the enterprise. The role of budgeting in the formation of sales and marketing budgets is defined. Proposed use of the Delphi method to assess the effectiveness of marketing management on the enterprise.

Key words: controlling, marketing-controlling, marketing tools-controlling, budgeting, Delphi method.

УДК 330.101.542

Вертелєва О. В.

Київський національний торговельно-економічний університет

МІКРОЕКОНОМІЧНИЙ АНАЛІЗ: ПРИПУЩЕННЯ ТА ЗАСТЕРЕЖЕННЯ

У статті розглянуті особливості методології мікроекономічного аналізу економічних явищ та процесів. Визначено місце та вплив припущень, що лежать в основі економіко-теоретичних концепцій та моделей, на результати аналізу. Досліджена роль алгоритмічних та емпіричних знань суб'єктів економічних досліджень у формуванні альтернативних економічних теорій та доктрин. Запропоновані способи досягнення консенсусу та узгодження інтерпретацій шляхом використання в методології мікроекономічного аналізу засад нечіткої логіки. Визначено, які застереження слід брати до уваги при адаптації західних мікроекономічних моделей до реальності української економічної дійсності.

Ключові слова: методологія, моделювання, емпіричні знання, алгоритмічні знання, невизначеність, неповнота інформації, ризики, нечітка логіка.

Загальноприйнята методологія мікроекономічного аналізу базується на логічних твердженнях, що вибудовуються у відповідності до проявлених фактів реальної дійсності та приймаються апіорі. Прийняті в якості теоретичних постулатів, такі твердження служать інструментами для побудови поведінкових моделей у вигляді логічних конструкцій, що відображають притаманні досліджуванім явищам ознаки. На основі інтерпретації результатів функціональних взаємозв'язків між елементами моделей робляться висновки, що лягають в основу висунення гіпотез, які, будучи перевірені шляхом співставлення з фактами господарської практики, уточнюються та приймають форму теорії. В подальшому теорія виступає в якості загальноприйнятих положень, що покликані достовірно пояснювати встановлені взаємозв'язки між явищами реальної дійсності та мати прогностичні властивості. "Говорячи про мікроекономічну теорію, можна стверджувати, що вона, використовуючи

моделювання економічних процесів, дозволяє пояснити закономірності поведінки економічних агентів і передбачити викликані ними наслідки” [1, с. 13].

Попри логічну послідовність наведених методологічних принципів, беззаперечною є як наявність економічних теорій та доктрин, що суперечать одна одній, так і численних “чорних” вівторків, п’ятниць тощо, коли всупереч заспокійливим прогнозам економістів-теоретиків заощадження знецінювались, цінні папери перетворювались на папірці, значна частка населення втрачала роботу. Не претендуючи на всебічний аналіз цих явищ та узагальнені висновки, ми хочемо зацентувати увагу на окремих положеннях, які досить часто випадають з поля зору вітчизняних (і не тільки) теоретиків, експертів та фахівців, зокрема при спробах перенести та запровадити ті чи інші мікроекономічні моделі в практику господарської діяльності.

Повертаючись до методології мікроекономічного аналізу ми бачимо, що в основі будь-якої теорії (та, відповідно, моделі) лежать ті чи інші припущення, які вважаються “самоочевидними”, раз і назавжди прийнятими та такими, що апріорі відповідають економічній дійсності. Пропонуємо дослідити, що ж є джерелом таких припущень, чи впливає (та як впливає) на них трансформація свідомості людини, “людини економічної”, яка знаходиться в реаліях глобалізаційних процесів, зміни технологічних укладів, цивілізаційних зрушень. Також пропонується розглянути, від чого залежить інтерпретація одержаних результатів, яку роль відіграють емпіричні та алгоритмічні знання суб’єктів економічних досліджень та які застереження слід брати до уваги при адаптації західних мікроекономічних моделей до реалій української економічної дійсності, місцевих ментальних, культурних, ціннісних традицій, умов життя і стереотипів поведінки.

Питання достовірності та ефективності економіко-теоретичних концепцій та моделей, ролі алгоритмічних та емпіричних знань в їх формуванні знайшли відображення як у працях класиків, зокрема Дж. М. Кейнса, Д. Шумпетера, Т. Веблена, так і сучасних дослідників, у тому числі Ж. Брунера, С. А. Маргліна, Н. Г. Менк’ю, Д. МакКлоскі, Ю. Я. Ольсевича. Серед основних причин існування протиріч в нормативних концепціях називають неминучість асиметричності у формуванні теоретичної платформи сучасної економічної теорії, яку досліджували М. Блауг, П. Кругман, притаманної ринку невизначеності, неповноти інформації та ризиків, яким присвячені праці Л. Дж. Севіджа, А. Тверські, Д. Канемана, О. І. Ястремського, О. Г. Гриценко, К. О. Советової, різних підходів до інтерпретації економічних явищ та процесів, на чому наголошували В. Базилевич, В. Ільїн, визначальної ролі аксіом, що лежать в основі теорій, вивчення якої започаткували А. Пуанкаре, П. Дюгем, К. Айдукевич. Незважаючи на значну кількість праць, присвячених подоланню розриву між економічною теорією та господарською практикою, залишаються малодослідженими аспекти впливу тих чи інших припущень, що покладені в основу моделей, на результати, висновки та економічні прогнози. Також перспективним видається подальше розширення бази методології мікроекономічного аналізу за рахунок застосування засад нечіткої логіки, серед розробників якої слід виділити М. Ваденкнехта, К. Асаи, І. Г. Фадєєву, В. Новака, В. Г. Чернова, О. В. Дорохова, Л. П. Дорохову.

Мета дослідження – проаналізувати існуючі підходи до виявлення та пояснення причин існування протиріч в окремих економічних концепціях та теоріях, проблем, що виникають при спробах перенести та запровадити ті чи інші мікроекономічні моделі в практику господарської діяльності, запропонувати нові підходи до вирішення цих проблем шляхом розширення бази методології мікроекономічного аналізу.

Відповідаючи на запитання, чому економісти часто дають політикам суперечливі поради, відомий економіст, професор економіки Гарвардського університету, радник Федерального резервного банку і Бюджетної служби конгресу США Н. Грегорі Менк'ю писав, що до основних причин відносяться наступні: “економісти можуть розходитися в думках про обґрунтованість альтернативних позитивних теорій побудови світу; економісти можуть орієнтуватися на різні світоглядні цінності, що призводить до формування суперечливих нормативних концепцій” [2, с. 57]. Попри це він же зазначав, що не слід перебільшувати існуючі серед спеціалістів протиріччя, адже є ціла низка положень, які підтримуються переважною більшістю респондентів з числа економістів, фахівців зі сфери бізнесу, політики та науки.

Наявність альтернативних позитивних теорій побудови світу і різних світоглядних цінностей, а, отже, і різних припущень, які передують теорії, значно глибше, на наш погляд, розкривають причини протиріч в економічній науці, ніж просто неможливість відображення всіх сторін економічного явища, яка дістала назву асиметричності та була ґрунтовно досліджена в роботах відомого вченого у галузі історії економічної науки “Економічна теорія в ретроспективі” та лауреата Нобелівської премії з економічної теорії П. Кругмана, зокрема, у підручнику “Основи економікс”. Ці протиріччя навряд чи можна обійти шляхом створення ефективної моделі методологічного плюралізму в економічній теорії, як пропонує М. В. Соболева [3], чи таких часткових рішень, як розвиток діалектичного підходу в напрямку розширення кількості основ, що полягає у відмові від бінарного аналізу та синтезу на користь тріалектики, як це визначає О. О. Стрижак [4]. Ще однією спробою подолання розриву між економічною теорією та господарською практикою є притаманний багатьом публікаціям останнього десятиліття відхід від спрощеної моделі “економічної людини” та пошук нової моделі, що враховувала б складну біосоціальну природу господарюючих суб’єктів, які в реальному житті часто є носіями ментальних моделей ірраціональної економічної поведінки.

На практиці аналізуючи ринки, поведінку фірми, ступінь монопольної влади, стан конкурентного середовища та ін., ми використовуємо загальноприйняті моделі, не звертаючи увагу на серії припущень, які можуть мати дещо видозмінений вигляд для різного часу, місця та умов їхнього застосування. Припущення передують моделі, а припущенням передують досвід, інтуїція та те, що вважається більшістю “самоочевидним”.

Відомий американського економіст, професор Гарвардського університету Стівен А. Маргліл писав: “як на мене, в першу чергу, нас повинна цікавити теорія, а не модель. Моделі – це засоби розуміння теорій, вони не повинні закінчуватися на собі. Проте ми настільки загорнулися у свої моделі, навіть зачарувалися ними, що їхня мета була втрачена з поля зору. Найвищою мірою ми переконуємо себе, що немає значення, чи агенти насправді грають за правилами наших моделей; або гірше, ми наполягаємо на однорідних підставах, що поведінка агентів відповідає формалізму моделі.

Емпіричні знання агентів та емпіричні знання теоретиків однаково зникають з нашого поля зору” [5, с. 212].

Слідом за автором під алгоритмічним знанням ми розуміємо умовне позначення раціональної, максималістської економічної людини, а під емпіричним знанням – окрему форму знання, що характеризується залежністю від влади та інтуїції. Алгоритмічні знання є аналітичними, оскільки розкладають сукупність знань на компоненти, вони повністю і чітко сформульовані, повністю розумові і теоретичні, безособові та неупереджені, доступні всім за однакових умов. Як тільки визнається експериментальна та тимчасова природа будь-якої загальновідомої схеми, алгоритмічні побудови та моделі переходять у розряд гіпотетичних.

На противагу алгоритмічним знанням, які набуваються завдяки нашій здатності мислити, емпіричні знання передаються від авторитету визнаних у спільноті осіб або набуваються на підставі власного досвіду та інтуїції. Емпіричні знання – “я знаю те, що знаю” – не розкладаються на складові, їх складно або неможливо викласти по пунктах, вони надають належної ваги стадним інстинктам, емоціям та тактильним відчуттям і показують себе, в першу чергу, на практиці.

Всередині економічної науки диференціації, подібні до вищезгаданих, виникали у різні часи. Торстейн Веблен (1908 р.) вирізняє “ризикове” та “буденне” знання, Ніколас Джорджеску-Реген присвятив цілий розділ у праці “Закон ентропії і економічний процес” “науці, арифморфізму та діалектиці”, а Дейдре МакКлоскі (1985 р.) гостро та переконливо відстоював наявність лімітів “наукової” економіки (алгоритму) та визнання ролі риторики (досвіду) у нашому аргументуванні. Жером Брунер (1962 р.) розрізняв “правостороннє” та “лівостороннє” знання: перше базувалося на логіці, друге – на інтуїції, розпізнання, яке теж використовується для характеристики алгоритму та досвіду.

На наш погляд, знання алгоритмічні, емпіричні і, можливо, інші (зокрема духовні знання як окрема система) – завжди лежать в основі будь-якої діяльності економічного суб’єкта. Питання полягає в їх співвідношенні та спроможності системи алгоритмічних знань адекватно реагувати на стрімкі зміни в еволюції як окремої нації, держави, світового економічного простору загалом, так і кожного індивіда зокрема. Чи витримають перевірку часом загальновідомі мікроекономічні моделі і який вплив мають емпіричні знання на економічну політику (чи економічна політика намагається стиснути дійсність до рамок алгоритмічних знань?) – ці питання залишаються приводом для дискусій і неоднозначність відповідей не повинна залишатись поза нашою увагою.

Важко не погодитись із Стівеном А. Марглінім щодо того, що культура сучасного Заходу піднесла алгоритмічні знання на вищу позицію, місцями до рівня, коли емпіричні знання розглядаються не просто як нижчі, а взагалі не вважаються знаннями. Наше знання та розуміння економічної дійсності викривлене через наші переконання про знання, зокрема ідеологією, яка підпорядковує досвід алгоритму. Яким же насправді є співвідношення алгоритмічних та емпіричних знань і чи можемо ми нехтувати останніми?

Як писав Дж. М. Кейнс, “несталість характеристики людської природи у тому, що велика частина наших позитивних дій більше залежить від спонтанного оптимізму, ніж від математичних очікувань, етичних, гедоністичних чи економічних. Можливо,

більшість наших рішень задля позитивних дій, всі результати яких будуть розтягнені на багато наступних днів, можуть сприйматися лише внаслідок стадного інстинкту – спонтанного поштовху до дії, а не бездіяльності”. Загалом, “якщо стадні інстинкти стають невиразними і втрачається спонтанний оптимізм, що зводить тільки до математичних очікувань, на які можна покладатися, підприємство прийде до занепаду і загине” [6, с. 161-162].

Незважаючи на те, що погляди Джозефа Шумпетера були діаметрально протилежними до політичних переконань Кейнса, у своїй “Теорії економічного розвитку” він висвітлює це питання наступним чином: “Військові дії повинні відбуватися у відповідному стратегічному місці, навіть якщо немає усіх потенційно доступних даних. Так само дії в економічному житті повинні відбуватися без детального передбачення наступних кроків. Тут успіх залежить від інтуїції, здатності бачити речі у такий спосіб, який згодом виявиться правильним, навіть якщо у потрібний момент цього не можна визначити. Необхідно також опанувати потрібні факти, відкидаючи неважливі, навіть якщо немає розуміння принципів, за якими це робиться. Ґрунтовна підготовча робота, спеціальні знання, широкий розмах інтелектуального розуміння, талант до логічного аналізу – можуть за певних умов стати джерелами невдачі” [7, 85].

Як поєднати ці думки Кейнса і Шумпетера та припущення про економічну людину як раціонального індивіда, що максимізує корисність? У пошуку відповіді на це дискусійне питання Стівен А. Маргліл зазначає: “Зважаючи на весь акцент, який економіка робить на раціональності, основна чеснота ринку в тому, що він дозволяє людям мобілізувати компонент нераціональності у їхніх знаннях. Іншими словами, ринки дозволяють нам обминати обмеження в підрахунку, плануванні та раціональності. Ринок дозволяє, чи навіть зобов’язує нас робити, а не говорити, і що важливіше, говорити, коли нас підводять слова, а не справи” [5, с. 186].

Про те, що господарська діяльність людей здійснюється значною мірою підсвідомо, під впливом інстинктів, свідчить і глибокий аналіз, заснований на систематизації та узагальненні наукових розробок всесвітньо відомого економіста – Нобелівського лауреата у сфері психогенетики (психогеоміки), проведений Ю. Я. Ольсевичем у монографіях [8], [9].

Ще однією проблемою максималістської парадигми є притаманна ринку невизначеність як наслідок неповноти інформації та джерело ризиків. Слід розрізняти ризик (випадок, коли нам відомі відповідні можливості) та невизначеність (випадок, коли вони нам невідомі). Формальна модель прийняття рішення, розроблена Леонардом Джиммі Севіджем (1954 р.), передбачає, що оптимальні рішення характеризуються максимізацією очікуваної корисності з розподілом ймовірностей суб’єктивного оцінювання того, хто приймає рішення, методом, аналогічним функції корисності суб’єктивного оцінювання різних результатів. У сучасній критиці Амоса Тверські та лауреата Нобелівської премії Даніеля Канемана ставиться під сумнів справжня здатність людей виконувати обчислення, що необхідні за вибором ймовірностей з будь-яким рівнем послідовності. Проте суб’єктивна ймовірність продовжує домінувати в економічному аналізі, що засвідчує існування прихованої програми – прийняти людську поведінку, позбавити її усіх примх, конфліктів та суперечностей і тоді стиснути її, обмеживши максималістською парадигмою.

Охоплення невизначеності, яка повинна вважатися окремою формою дії, що базується на окремій системі знань, обмежується логікою обчислення та максимізації задля того, щоб зберегти чіткість економічної концепції знання та поведінки.

На противагу економічній концепції знань Стівен А. Марглілн стверджує, що “за умов невизначеності ті, хто приймають рішення, не можуть і не мобілізують систему обчислення та максимізації. Не маючи до чого прив’язати ймовірності, індивіди неодмінно покладаються на досить різні методи – інтуїцію, загальноприйнятну поведінку, владу – коротко кажучи, на іншу систему знань, з якої виникає максималістська поведінка. Це система знань, яка включається у спільноту, у ланку зі стосунків між людьми, яка пов’язує їх один з одним” [5, с. 190]. Фактично мова йде про емпіричні знання на противагу алгоритмічним, і ми знову стикаємося з необхідністю детальніше розглянути ці два види знань.

Алгоритмічні знання базуються на логічній дедукції з першопричин, які не потребують доказів, оскільки є очевидними. Проблема у тому, що поняття очевидності вимагає форми емпіричного знання – як ще ми розпізнаємо “очевидне”? До прикладу, навіть аксіоми Евкліда з плином часу виявилися не такими самоочевидними, як очікувалося, і тепер у нас є різні геометрії – евклідова та неевклідова, кожна з яких побудована на власній системі аксіом. І чи такими самоочевидними є, наприклад, припущення у моделі міжчасового вибору, загальновідомі як гіпотеза постійного доходу М. Фрідмана та гіпотеза життєвого циклу Ф. Моділіані? В усіх класичних підручниках ми зустрічаємося з твердженнями, що максимізація споживання, що є метою споживчого вибору, зумовлює здійснення міжчасового вибору саме на бюджетній лінії. У міжчасовому контексті бюджет – це багатство протягом усього життя, що для більшості з нас є дисконтованою поточною вартістю заробітку за все життя. Проте для більшості людей неможливо спрогнозувати успіхи в кар’єрі, втрату роботи через циклічні коливання ділової активності, структурні перебудови в економіці, військову агресію, вимушену еміграцію або навіть стан здоров’я. Таким чином, рівень доходу протягом життя є у більшості випадків величиною невизначеною і тому дискусійним залишається питання, як економіст може знати, що індивід щонебудь максимізував.

З точки зору прихильників конвенціоналізму (А. Пуанкаре, П. Дюгем), аксіоми, що лежать в основі теорій, не можуть розглядатися як істинні або помилкові. Насправді вони є конвенціями – домовленостями або погодженням вчених, вільний вибір яких обмежений лише міркуваннями простоти, гармонії, відсутності протиріч. Вибір між науковими теоріями визначається доцільністю їх застосування для вирішення тієї чи іншої проблеми. Поділяючи знання на емпіричні і теоретичні, конвенціоналісти наголошують на тому, що засоби їх здобування є неспівмірними, адже стосовно емпіричних даних головною ознакою науковості є досягнення об’єктивності, а стосовно теоретичних положень – науковість визначається тільки згодою розуму з самим собою (логічна несуперечливість) та фактами; припускається суб’єктивізм в організації знання у систему. Автор так званого радикального конвенціоналізму Айдукевич стверджував, що не тільки деякі, але всі судження, які ми приймаємо, і, які створюють увесь наш образ світу, ще не однозначно визначені даними досвіду, але залежать від вибору понятійного апарату, за допомогою якого ми відображаємо дані досвіду. “Дані досвіду не нав’язують нам абсолютним чином

ніякого артикульованого судження. Більш того, дані досвіду змушують нас визнати деякі судження, коли ми враховуємо даний понятійний апарат, однак, якщо ми міняємо понятійний апарат, то можемо, не дивлячись на присутність даних досвіду, утриматися від застосування цих суджень” [10].

Прихильники метафізичної інтерпретації економічних явищ та процесів (В. Базилевич, В. Ільїн) вважають, що коли виникає потреба відкоригувати протиріччя в економічній теорії, яка починає втрачати свою відповідність реальній дійсності, не потрібно, щоб принципи даної теорії були істинними чи впливали з істинних припущень. “Оскільки кожна економічна концепція не може бути дедуктивно виведена із самоочевидних припущень, її обґрунтування – завдання взаємної підтримки багатьох підходів, внаслідок чого різні інтерпретації поєднуються в одну узгоджену точку зору” [11, с. 178]. Головне, щоб одержана концепція чи модель була найбільш ефективною при вирішенні даної проблеми.

Одним із способів досягнення консенсусу та узгодження інтерпретацій може стати використання в методології мікроекономічного аналізу засад нечіткої логіки. На відміну від традиційних методів аналізу, оцінювання і прогнозування, у випадку застосування нечітких методів існує можливість активного використання різноманітних думок людей, які моделюють ті чи інші економічні процеси та приймають рішення, а також нечіткої інформації у вигляді лінгвістичного опису. “Теорія нечітких систем, як методологія, дає змогу підвищити точність розрахунків і ефективність бізнесу. За її допомогою можна імітувати інтелектуальну діяльність, яка подібна до діяльності людини, шляхом моделювання різнопланових і складних об’єктів, використовувати неповну інформацію щодо об’єкта і створювати правила на природній мові на основі знань і досвіду експертів” [12, с. 15]. Так, при аналізі вибору споживача можна застосувати нечітке інтегрування, що найчастіше використовують для обчислення комплексної оцінки товару. Метод вводить формалізацію, яка ґрунтується на монотонності оцінок, що наближає цей метод до суб’єктивної думки людини. Метод нечіткого математичного планування може сприяти прийняттю оптимальних рішень при моделюванні поведінки фірми. Зазвичай, в теорії виробництва використовують точні цільові функції і обмеження, проте у реальних задачах функції економічного прибутку, сукупних витрат, і обмеження, які визначають, наприклад, суму інвестицій, залишають певну свободу вибору і введення нечіткостей може наблизити їх до реальності. При аналізі поведінки фірми за умов невизначеності та ризику в якості допоміжного інструменту можна використати теорію нечіткого квантування, яка враховує нечіткості у визначенні успіху і є на сьогоднішній день досить ефективною при дослідженні фахівцями групових оцінок ринку. Про перспективність застосування методів нечіткого обчислення при аналізі ринку фінансового капіталу засвідчує, зокрема, успішна апробація наведених підходів у процесі оцінювання варіантів та ухвалення управлінсько-економічних рішень під час аналізу та управління інвестиційними портфелями в ряді комерційних банків [13].

Таким чином можемо констатувати, що необхідним є розширення методологічної платформи мікроекономічного аналізу із врахуванням мінливості емпіричних знань, видозміни базових припущень та способів інтерпретації економічних явищ та процесів, наявності нечітких даних в умовах невизначеності та ризиків.

Висновки. У зв’язку з європейським вибором нашої країни, необхідністю

реструктуризації економіки, здійсненню глибинних економічних реформ, виникає проблема практичного втілення економічних, політичних, соціальних схем, моделей та напрямків розвитку, які визначені як пріоритетні. І тут виникають застереження щодо автоматичного перенесення західного досвіду і намагань впровадження різноманітних економічних рішень і моделей без врахування “самоочевидних” припущень, що лежать в їхній основі, особливостей національних інститутів, менталітету, світоглядних засад українського суспільства. Кожна теоретико-економічна модель, що пропонується до реалізації, має бути результатом копіткого дослідження економічного явища, його відчуття та розуміння, інтуїтивних здогадок, спостережливості та винахідливості дослідника. Одним із інструментів підвищення ефективності та достовірності мікроекономічного аналізу може стати застосування нечітких методів аналізу, оцінювання і прогнозування, а також метафізичної інтерпретації досліджуваних економічних явищ та процесів.

Крім того, необхідно широке обговорення ключових економічних рішень в середовищі провідних вітчизняних експертів та фахівців, досягнення консенсусу із врахуванням емпіричних знань та досвіду, чітка прив'язка до конкретного часового проміжку, регіональних та інших особливостей. Це підвищить ймовірність одержання бажаних результатів та стане ще одним кроком до розбудови українського суспільства.

Використані джерела:

1. *Ajdukiewicz K.* Микроэкономика : учебник / Ю. В. Тарануха ; под ред. А. В. Сидоровича. – М. : Дело и сервис, 2006. – 640 с.
2. *Мэнкью Н. Грегори.* Принципы микроэкономики. – 2-е изд. / Мэнкью Н. Грегори ; пер. с англ. – СПб. : Питер, 2005. – 560 с.
3. *Соболева М. В.* Ціннісні засади людської життєдіяльності в теоретичних моделях сучасного господарювання / М. В. Соболева // Бізнес Інформ. – 2015. – № 7. – С. 25-29.
4. *Стрижак О. О.* Науковий метод економічної теорії: від діалектики до тріалектики / О. О. Стрижак // Бізнес Інформ. – 2013. – № 10. – С. 8-13.
5. *Стівен А. Марглі.* Економіка: гнітюча наука. Як економічний спосіб мислення розхитує засади спільноти / Стівен А. Марглі. – К. : Темпора, 2012. – 520 с.
6. *Кейнс Дж. М.* Общая теория занятости, процента и денег / Кейнс Дж. М. – М. : Гелиос АРВ, 2002. – 352 с.
7. Schumpeter, Joseph. 1934. The Theory of Economic Development: An Inquiry into Profits, Capital, Credit, Interest, and the Business Cycle. Cambridge, Mass.: Harvard University Press. <http://www.amazon.com/The-Theory-Economic-Development-Interest/dp/0878556982>
8. *Ольсевич Ю. Я.* Когнитивно-психологический сдвиг в аксиоматике экономической теории (Альтернативные гипотезы) / О. Я. Ольсевич. – М. : Алетейя, 2012. – 223 с.
9. *Ольсевич Ю. Я.* Психологические основы экономического поведения / О. Я. Ольсевич. – М. : ИНФРА-М, 2015. – 413 с.
10. *Ajdukiewicz K.* Das Weltbild und die Begriffsapparatur / K. Ajdukiewicz // “Erkenntnis”. Bd. IV. Leipzig, 1934. – S. 259-287. <https://books.google.com.ua/>
11. *Базилевич В. Д., Ильин В. В.* Метафізика економіки / В. Д. Базилевич, В. В. Ильин. – 2-е изд., испр. и доп. – К. : Знання; М. : Рыбари, 2010. – 925 с.
12. *Фадеева І. Г.* Основні напрями удосконалення бізнес-процесів та сучасна методологія їх моделювання та регламентації на засадах нечіткої логіки / І. Г. Фадеева // Економіка і держава. – 2014. – № 11. – С. 11-18.
13. *Чернов В. Г.* Застосування нечітких обчислень під час ухвалення рішень про формування інвестиційного портфеля / В. Г. Чернов, О. В. Дорохов, Л. П. Дорохова // Економіка розвитку. – 2015. – № 2 (74). – С. 93-99.

Вертелева О. В. Микроэкономический анализ: предположения и предостережения.

В статье рассмотрены особенности методологии микроэкономического анализа экономических явлений и процессов. Определено место и влияние предположений, лежащих в основе экономико-теоретических концепций и моделей, на результаты анализа. Исследована роль алгоритмических и эмпирических знаний субъектов экономических исследований в формировании альтернативных экономических теорий и доктрин. Предложены способы достижения консенсуса и согласования интерпретаций путем использования в методологии микроэкономического анализа принципов нечеткой логики. Определено, какие предостережения следует принимать во внимание при адаптации западных микроэкономических моделей к реалиям украинской экономической действительности.

Ключевые слова: методология, моделирование, эмпирические знания, алгоритмические знания, неопределенность, неполнота информации, риски, нечеткая логика.

Vertelyeva O. Microeconomic analysis: suppositions and warnings.

In the article there are considered features of methodology of microeconomic analysis of the economic phenomena and processes. Were determined the location and influence of suppositions, that are in the basis of every economical and theoretical conception and model, on the results of analysis. Was investigated what is the role of algorithmic and empiric knowledge of personalities of economic researches in the forming of alternative economic theories and doctrines. There were offered methods of achievement the consensus and concordance between interpretations by using in the methodology of microeconomic analysis principles of fuzzy logic. Was determined, what warnings it is necessary to take into account during adaptation of western microeconomic models to the realities of Ukrainian economic reality

Key words: methodology, modeling, empiric knowledge, algorithmic knowledge, vagueness, incompleteness of information, risks, fuzzy logic.

МАКРОЕКОНОМІКА

УДК 339.924/.137(477)

Страшинська Л. В.
Національний педагогічний університет
імені М. П. Драгоманова
Тонких О. Г.
Київський національний університет
культури і мистецтв

ВПЛИВ ІННОВАЦІЙ НА РОЗВИТОК МІЖНАРОДНОЇ КОНКУРЕНТОСПРОМОЖНОСТІ

У статті висвітлено необхідність розвитку інновацій та обґрунтовано їх вплив на підвищення рівня міжнародної конкурентоспроможності, визначено детермінанти конкурентних переваг підприємства та запропоновано стратегічні пріоритети в галузі міжнародного співробітництва на основі створення потужного наукового потенціалу.

Ключові слова: інновації, міжнародна конкурентоспроможність, співробітництво, економіка.

В умовах розвитку ринкової економіки, агресивного функціонування максимально прибуткових та перспективних сфер виробництва, Україна повинна